

2. Kultura školy. Bezpečná škola.

Obsah

- Kultura školy.
- Rozvoj školy.
- Bezpečná škola.
- Školní třída.
- Klima třídy.
- Primární prevence: šikana, protidrogová prevence apod.

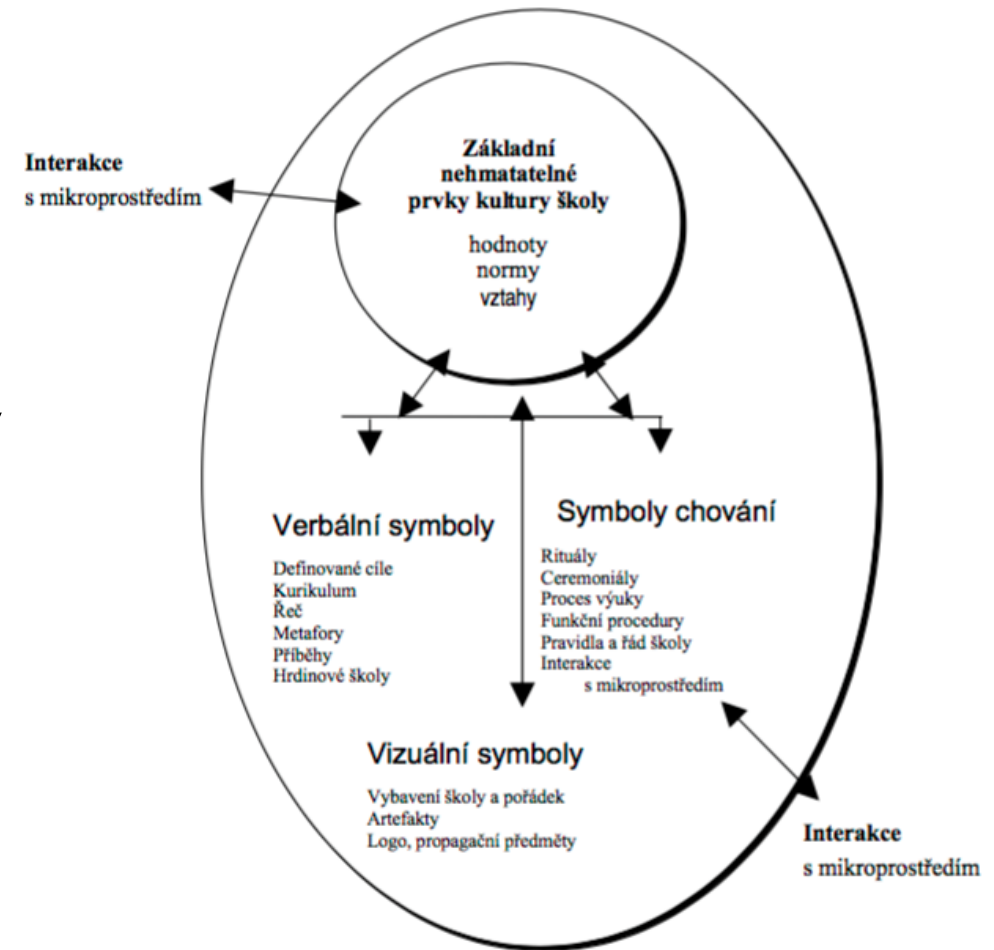
Kultura školy

- projevuje se materiálně i nemateriálně, uvnitř i vně školy, je nehmatatelná, ale ne nepoznatelná
- vzniká, rozvíjí se, může se měnit či zaniknout – vše v konkrétním čase a na konkrétním místě
- má přímý i nepřímý vliv na celkové výsledky školy

Skrývá několik vzájemně souvisejících prvků:

1. **symboly**: způsob prezentace školy, vnější charakteristiky (např. logo, informační materiály o škole, výzdoba školy, sociální sítě školy, školní emaily..., uniformy žáků...)
2. **osobnosti**: lidé spolupodílející se na hodnotách školy, jsou modelem chování pro ostatní (učitelé současní i předcházející, úspěšní žáci...)
3. **pověst (image) školy**: obraz školy na veřejnosti (jak o ní mluví žáci, rodiče, odborná veřejnost...)
4. **pravidla a normy jednání**: způsoby komunikace a rozhodování o škole, zákony chování a jednání jednotlivých pracovníků...
5. **hodnoty**: jsou srdcem kultury školy, jde v podstatě o hlavní cíle školy = považují se za důležité, věnuje se jim pozornost

Kultura školy

- Někdy se objevují termíny: zdravá / nemocná kultura
- Za měřítko „zdravotního stavu“ kultury organizace se považuje její **připravenost na krizi**. To, zda je schopna a ochotna vyrovnat se s problémem či přímo s krizí.

Bezpečná škola

- Obecně prevence rizik hrozících ve škole.
- Bezpečí: fyzické i sociální
- Úspěch = součinnost všech aktérů (učitelé a další zaměstnanci školy, žáci, rodiče)
- Zakotveno:
 - Školní řád, Minimální preventivní program, pravidla (musí být jasná, srozumitelná, ideálně se na nich podílí samotní žáci, transparentní, veřejná a v jejich dodržování musí být učitelé důslední)

Školní třída

- Malá sociální skupina (socializace). Relativně stabilní co do členů skupiny.
- Základní sociální a organizační jednotka školy.
- Formální uskupení několika žáků (většinou 15 – 30, heterogenní) na základních a středních školách.

Klima třídy

- *Atmosféra* = krátkodobý, proměnlivý a situačně podmíněný jev, mění se během vyučovacího dne či dokonce během jedné vyučovací hodiny, např. atmosféra před zkouškou
- *Klima* = dlouhodobý jev, typický pro danou třídu a daného učitele. Tvůrci:
 - žáci celé třídy, skupinky žáků v dané třídě, jednotliví žáci, všichni učitelé vyučující v dané třídě a učitelé jako jednotlivci
 - ovlivněno klimatem školy i klimatem učitelského sboru.
 - zahrnuje ustálené postupy vnímání, hodnocení a reagování na to, co se ve třídě odehrává.

Západní prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI
SPORT

Klima

– Klasifikace I:

- **defenzivní** (obranné)
- **suportivní** (podpůrné, vstřícné)

– Klasifikace II:

- **otevřené** – vyznačuje se živostí, energičností, pracovní úkoly a sociální potřeby žáků/učitelů jsou vyvážené a korespondují spolu, rozvíjí se spolupráce apod.
- **uzavřené** – vyznačuje se frustrací, apatií, pracovní úkoly jsou plněny pouze formálně, bez osobní angažovanosti, nespokojenost žáků/učitelů, žáci si chtějí výuku pouze „odsedět“, nezájem o učivo, školní akce apod.

Co se podílí na klimatu školy?

- organizace (školní management, jak jsou věci na škole organizovány- pečlivě, ledabyly, každý ví co má dělat, s nadšením..., materiální prostředí školy apod.)
- komunikace (jak mezi sebou žáci a pedagogové komunikují- otevřeně, v radostné atmosféře, není se možné dovolat svých práv...)
- sociální vztahy (mezi žáky, mezi pedagogy a také mezi žáky a pedagogy)
- učitelský sbor
- jednotlivé třídy
- apod.

Západní prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI
SPORT

Klima školní třídy

- Zahrnuje: žáky dané třídy, jejich učitele, prostor třídy (jeho světlost, organizovanost, výzdoba apod.).
- *obsahová dimenze* (ustálený způsob vnímání, hodnocení a reagování všech aktérů třídy na to, co se ve třídě děje, co se stalo, co se očekává...),
- *časová dimenze* (klíma je jev dlouhodobý, trvá od několika měsíců po několik let)

Faktory ovlivňující klima třídy

- prostředí (řešení učebny, vybavení, vytápění, akustika...)
- atmosféra (mění se velmi rychle, je situačně podmíněna – před písemkou, po velké přestávce, po sdělení, že odpadá nějaký předmět...)
- sociální klima (dlouhodobý jev, tvoří jej všichni aktéři, chování žáků vůči sobě, přístup jejich učitelů...)
- klima školy (vesnická školy X městské školy - dobře vybavené, ...)

O co se jedná konkrétně?

- *komunikační a vyučovací postupy učitele* (některý učitel hodně napomíná a kritizuje, jiný naopak chválí a oceňuje, dle typu komunikace učitele → komunikační klima podpůrné nebo obranné)
- *struktura participace žáků na vyučování* (jak a zda se žáci zapojují do vyučování, míra aktivity, participace je ovlivněna počtem žáků ve třídě, lokalizací žáků ve třídě- akční zónou, komunikací v závislosti na pohlavních rozdílech)
- *preference učitele* (někoho má učitel rád víc, někoho míň, „cíloví žáci“...)
- *sebesplňující předpověď* (domněnka o budoucím výkonu jedince se může skutečně splnit, protože učitel v ni věří, proto se k žákovi tak chová, až žák ztratí motivaci ukázat, že je jiný, takže se nakonec té domněnce podřídí a učitel může zajásat, že to přeci od začátku věděl)
- *klima školy* (prostředí, ve kterém škola je – vesnice, město, spolupráce učitelů navzájem, chování vedení školy k pedagogům, vybavení školy...)

Změna klimatu vyžaduje změny

- v kultuře školy a v mezilidských vztazích (např. změny vztahů založené na nedůvěře, závisti, autoritářství... na vztahy partnerské, otevřené)
- ve vzdělávacím obsahu, v používání různých výukových metod, ve využívání různých organizačních forem, ve formulování jasných vzdělávacích a výchovných cílů,
- v ujasnění si strategie školy apod.

Vytváření pozitivního klimatu

- podílí se na něm učitel, resp. učitelský sbor – má zásadní vliv na motivaci žáků a jejich postoji k učení
- klima má být orientováno na určitý předem daný a žákům známý cíl,
- má být orientováno na úlohy (aktivizace, zapojení žáků do procesu učení),
- má být uvolněné, přátelské, ale zároveň náročné na žáky apod.

Jak se podílí učitel na vytváření klimatu?

- maximálně využívat čas určený výuce,
- včas zahajovat výuku,
- dobře naplánovat a zorganizovat výuku,
- aktivizovat žáky,
- reagovat na jejich podněty a buď je rozvíjet (ty, které se týkají obsahu výuky), nebo zamítnout (nežádoucí připomínky, posměch jiným žákům apod. – pozor však na vtipné připomínky od žáků k učivu, podpořit humor ve výuce, ale nezabývat se jím celou hodinu, příp. v dalších hodinách ho na vhodném místě opět připomenout),
- podporovat všechny žáky v jejich snažení se učit,
- dodržet pravidla, na kterých se učitel se žáky domluví,
- chovat se k žákům partnersky,
- vybudovat si přirozenou autoritu,
- poskytovat žákům zpětnou vazbu (o jejich výsledcích, ale i o chování, způsobu komunikování apod.)

Západní prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI
SPORT

Šikana

- **Agrese** (aggression) = obvykle definována jako napadení, útočné či výbojné jednání, projev nepřátelství vůči určitému objektu, úmyslný útok na překážku, osobu, předmět stojící v cestě ...
- **Agresivita** (aggressiveness, aggression) = je definována jako útočnost, tendence k útočnému jednání
- **Šikana** (mobbing) = znamená tělesné, psychické nebo kombinované ponižování, příp. týrání jedinců jinými, nejčastěji ve vrstevnických skupinách.

Šikana

– Znaky šikany

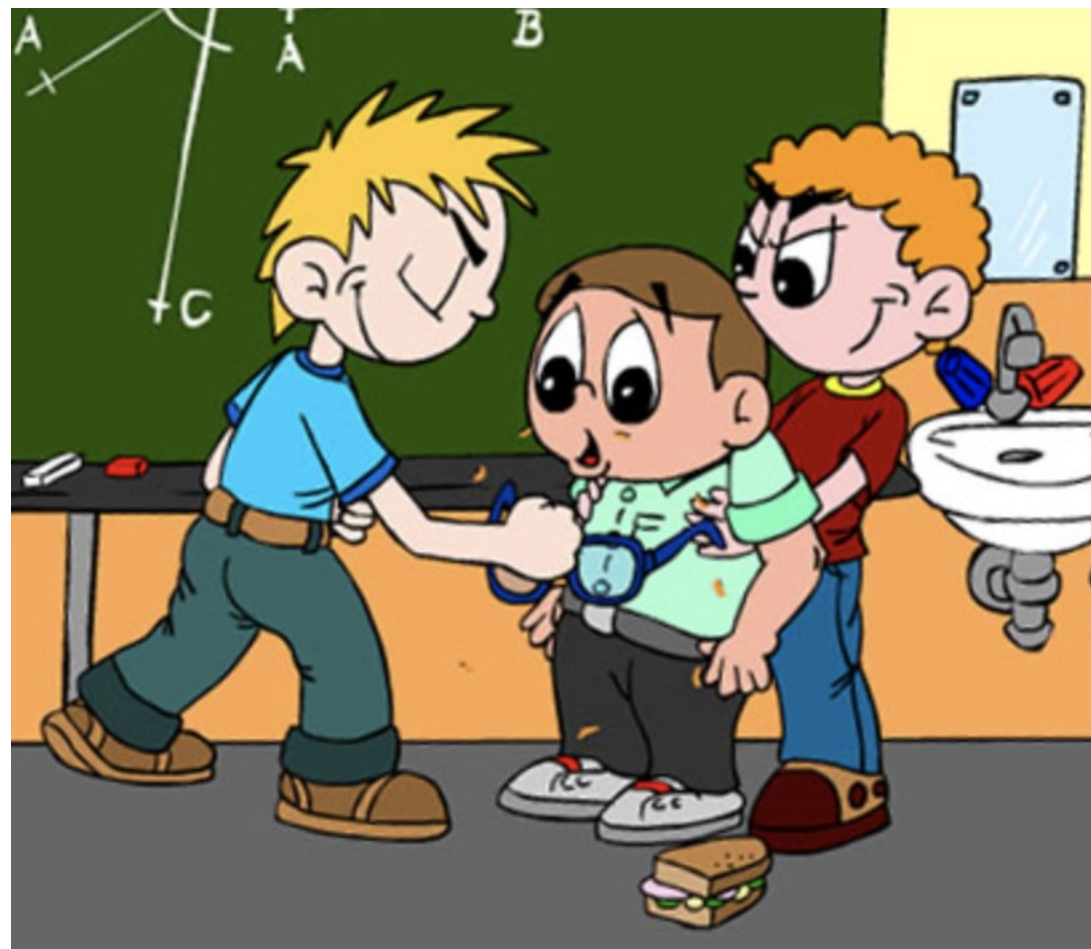
- opakované ubližování
- bezbrannost oběti
- asymetričnost

– Druhy šikany

- přímá (tvrdé projevy, mírnější projevy)
- nepřímá (pomlouvání, intriky, izolace ...)

– Důvody k šikanování

- touha dominovat
- motiv krutosti
- zvědavost
- nuda

Šikana - aktéři

1. agresor

- somatické zvláštnosti (fyzicky zdatný a silný)
- temperamentové dispozice
- poškození nevhodnou výchovou (necitlivý, bezohledný, necítí se být vinen za své chování)
- souvislost mezi chováním otce a účastí syna na šikaně

2. oběti

- somatické zvláštnosti (obvykle fyzicky slabé, neobratné děti, děti s handicapem ...)
- psychické příčiny
 - děti s nízkým sebevědomím (tiché, plaché, citlivé, ustupující ...)
 - děti neschopné zaujmout (osamělé – bez kamarádů ...)
 - děti s útočným chováním (dráždící, popichující, protivné ...)
 - noví žáci, vynikající žáci ...

Západní prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI
SPORT

Vývojové stupně šikany

1. stupeň – **zrod ostrakismu** = mírné, převážně psychické formy násilí (oběť se necítí dobře, je neoblíbena, neuznávána)
2. stupeň – **fyzická agrese a přitvrzování manipulace**
3. stupeň – **vytvoření jádra** (širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky šikanovat nejvhodnější oběť/oběti)
4. stupeň – **většina přijímá normy agresorů**
5. stupeň – **dokonalá šikana** – prorůstání šikany do oficiální struktury školy

Učitelé by si měli všimnout těchto znaků

1. přímé znaky

- spolužáci se mu posmívají, má pokořující přezdívku;
- mimo vyučovací hodinu spolužáci do dítěte štouchají, strkají, kopou a to se nebrání;

1. nepřímé znaky

- dítě je o přestávkách samo, ostatní o něj nejeví zájem;
- vyhledává přítomnost učitele;
- má-li mluvit před třídou, je ustrašené, nejisté;
- působí smutně až depresivně a zhoršuje se jeho prospěch ve škole;
- má poškozené, znečištěné věci a oděv;
- mívá odřeniny, škrábance nebo řezné rány, které nedokáže zdůvodnit.

Západní prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI
SPORT

Prevence šikany

- lepší šikaně předcházet, než ji řešit
- učitel se ve třídě musí prosadit jako ten, kdo má ve sporech apod. poslední slovo
- úkolem učitele je prosadit spravedlnost mezi žáky, ochránit slabší před silnějšími, tzn. měl by posilovat sebevědomí žáků, ujistit je o tom, že jsou stejně hodnotné jako ostatní
- aktivní naslouchání i mimo vyučování
- uplatňovat kooperaci při všech školních činnostech
- zapojovat „outsidery“ do skupinových aktivit → získají respekt třídy a vyšší sebevědomí

Protidrogová prevence

Protidrogová prevence

1. Primární prevence: cílem je předejít problémům s užíváním drog, oddálit první kontakt s drogou:
 - specifická – týká se přímo drog (besedy, nácvik odmítání drog...)
 - nespecifická – týká se smysluplného trávení volného času, posílení sebevědomí, schopnosti komunikovat... (obecně prevence sociálně nežádoucích jevů)
2. Sekundární prevence: cílem je předcházet závislostem u osob, které již mají zkušenost s drogou/užívají ji.
3. Terciární prevence: cílem je minimalizace škod u drogově závislých, prevence recidivy (týká se spíše odborných pracovníků).

Západní prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MUNI
SPORT

Better knowledge for better care

Děkuji za pozornost

Zápatí prezentace

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**MUNI
SPORT**